

Mogens Lebech: Danske Købstæder for to hundrede år siden og i Dag. Forudsætninger og Tilstande i Billeder og Tekst. I-II. (Udgivet på 200-årsdagen for oprettelsen af Købstædernes almindelige Brandforsikring 13. januar 1961). 304 og 208 s.

Ikke mange historiske værdier, der mellem år og dag udsendes, er så forskellige som jubilæumsskrifter. I omfang spænder de fra små pjecelignende hæfter til tykke bind, og i indhold fra en ligegyldig lobhudning af det udgivende firma til en veldokumenteret historisk fremstilling – de sidste forholdsvis sjældne. En form, der i de senere år er blevet mere og mere anvendt, er den, »i anledning af«, at skrive om noget andet. Mogens Lebech har selv med bøger for bl. a. Daells Varehus (Om ad Nørregade 1960) og Burmeister og Wain (Gamle Skibe, gamle Huse 1959) på udmærket måde bidraget til genren; men det foreliggende værk er nok det mest storladne af dem alle. Bogbind, tryk og reproduktion udgør en fuldkommenhed, som kun sjældent ses her i landet.

Tanken med værket er dobbelt, nemlig dels at give et billede af de danske købstæder i 1760'erne, da brandforsikringen begyndte sit virke, dels at følge byerne kort og skematisk gennem de forløbne 200 år op til i dag. Grundlaget for beskrivelsen fra det 18. århundrede er Pontoppidans Danske Atlas, for hvis tilblivelse og svagheder, navnlig med hensyn til billedstoffet, der i et indledningskapitel gøres rede. Selve købstædernes situation behandles såvel samlet i et kapitel »Købstæderne for 200 år siden« som enkeltvis i tilknytning til kort og billeder – de sidste hovedsagelig hentet fra Pontoppidan, men også fra materialet til den aldrig udgivne fortsættelse af Thuras Den danske Vitruvius samt enkelte selvstændige tegninger og et par malerier. Teksten til billederne er en redaktion af Pontoppi-

dans, sammensat med smag og sikkerhed med Lebechs egen.

Andet bind er opbygget med en tværgående indledning »De danske Købstæder i Dag« og dernæst på samtlige højresider et luftfoto af hver enkelt by (fantastisk gode optagelser af Sylvest Jensen, Hillerød). På venstre side kommenteres billedet, her naturligvis med Lebechs egen tekst, dygtigt og givende.

Der blev af værket gennem Rosenkilde og Baggens forlag stillet et mindre oplag til rådighed for boghandelen. Det må håbes, at ikke mindst en lang række biblioteker har benyttet lejligheden til at sikre sig det. På den smukkeste måde giver det konkrete oplysninger om danske købstæder fra den gang, de var næsten ingenting, og til i dag.

Finn H. Lauridsen.

J. P. Trap: Danmark. 5. udg. VII, 2. Randers amt. – VIII, 2. Århus amt. (Gad, 1963).

Den store nyudgave af Trap skrider støt fremad. Om det er efter programmet, skal ikke efterprøves; men imponerende er udgivelsestakten: indtil nu er der siden 1953 kommet 19 store bind. Efter Povl Engelstofts død er Therkel Mathiassen indtrådt i redaktionen ved siden af Niels Nielsen og Peter Skautrup. Billedredaktionen blev for øernes vedkommende varetaget af Gudmund Boesen; men fra og med de jyske bind har det, bortset fra Viborg amt, været Jørgen Paulsen, der har været billedredaktør.

Ved omtalen her i tidsskriftet (Ny række, 2. bind, 300 f) af det først udsendte bind blev der peget på en manglende fasthed og overskuelighed i tilrettelægningsen. Bindet mindede i den henseende meget om de ældre udgaver; under udgivelsen er dette i væsentlig grad ændret. Ved rubrikoverskrifter og nogenlunde ensartet-
hed i disponeringen er fremstillingen